

УДК [159.923.2:176]:159.9.072-055.2
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2023-3-3>

СПРИЙНЯТТЯ ВЛАСНОЇ СЕКСУАЛЬНОСТІ ЖІНКАМИ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Свиридова Лілія Мамедівна,
студентка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Drive.activeclub@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0003-7246-3549>

Крайніков Едуард Владиславович,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології розвитку

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

eduard.krainikov@knu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3825-9694>

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутність жіночої сексуальності на сучасному етапі та емпірично визначити психологічні особливості сприйняття жінками власної сексуальності. **Методи:** теоретичні (аналіз, систематизація, класифікація, узагальнення наукової інформації за темою дослідження); емпіричні: Опитувальник сексуальних установок Г. Айзенка, методика «Індекс жіночої сексуальної функції», методика «Оцінка власної зовнішності», ASI-R; статистичні: описові статистики, коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона. **Результати.** Установлено, що у досліджених жінок виражений високий рівень сексуальної невротичності, низький рівень сексуальної сором'язливості та низький рівень сексуальної збудливості. Серед характеристик жіночої сексуальності найбільш вираженим є «потяг», дещо менш виражені «збудження», «любрикація», «оргазм», «задоволення», «біль». У жінок досить висока самооцінка власної зовнішності. Порівняння особливостей сексуальності жінок за віковими групами не виявив статистичних відмінностей, що свідчить про індивідуальний характер жіночої сексуальності, який не залежить від віку. Кореляційний аналіз виявив, що у досліджуваних жінок сексуальна функція має зв'язок із високою збудливістю та низькою сором'язливістю. Висока сексуальна функція пов'язана з низькою мотивацією до власного тіла. **Висновки.** Отримані результати є корисними для психологів, сексологів та інших фахівців і дають можливість глибше зрозуміти природу сексуальності сучасної жінки, її проблемні місця та будувати відповідно консультативну та практичну сексологічну допомогу. Доведений зв'язок між рівнем сексуальності, сексуальних установок та оцінкою власного тіла робить вагомий внесок у побудову програм розроблення індивідуальних та групових підходів до роботи з жінками щодо формування позитивного сприймання власної сексуальності. Також результати дослідження можуть бути використані як додатковий матеріал під час викладання дисциплін «Психологія статі», «Основи сексології» для студентів закладів вищої освіти.

Ключові слова: жіноча сексуальність, статевий потяг, сексуальна культура, сексуальна установка, індекс сексуальної функції.

PERCEPTION OF OWN SEXUALITY BY WOMEN OF DIFFERENT AGE GROUPS

Svyrydova Liliya Mamedivna,
Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Drive.activeclub@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0003-7246-3549>

Krainikov Eduard Vladyslavovych,
PhD, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Developmental Psychology

Taras Shevchenko National University of Kyiv

eduard.krainikov@knu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3825-9694>

The **purpose** is to theoretically substantiate the essence of female sexuality at the current stage and empirically determine the psychological features of women's perception of their own sexuality.

Methods: theoretical (analysis, systematization, classification, generalization of scientific information on the research topic); empirical (“Questionnaire of Sexual Attitudes” of H. Eysenck, “Index of female sexual function”; “Assessment of own appearance”, ASI-R); statistical (descriptive statistics, Pearson’s linear correlation coefficient). **Results.** Women have a high level of sexual neuroticism, a low level of sexual shyness, and a low level of sexual excitability. Among the characteristics of female sexuality, the most pronounced are “drive”, somewhat less pronounced excitements, “lubrication”, “orgasm”, “pleasure”, and “pain”. Women have a rather high self-esteem for their own appearance. A comparison of the characteristics of women’s sexuality by age group did not reveal any statistical differences, which indicates the individual nature of female sexuality, which does not depend on age. Correlational analysis revealed that in the studied women, female sexual function was associated with high excitability and low shyness. High sexual function is associated with low motivation towards one’s own body. **Conclusions.** The obtained results are useful for psychologists, sexologists, and other specialists and provide an opportunity to better understand the nature of the sexuality of a modern woman and her problem areas and to build, accordingly, consultative and practical sexological assistance. The proven connection between the level of sexuality, sexual attitudes, and evaluation of one’s own body makes a significant contribution to the construction of programs for the development of individual and group approaches to work with women on the formation of a positive perception of one’s own sexuality. Also, the results of the research can be used as additional material for teaching the disciplines “Psychology of Gender” and “Fundamentals of Sexology” to students of higher education institutions.

Key words: female sexuality, sexual drive, sexual culture, sexual attitude, sexual function index.

Вступ

Сексуальність є невід’ємною частиною людської життєдіяльності, а сприйняття власної сексуальності має значний вплив на психологічне благополуччя та якість життя особистості. Аналізуючи сексуальну культуру Заходу та особливо США, можна відзначити її відкритість, розкутість, еротизацію. Проте в Україні «сексуалізація» почалася відносно недавно і зростає великими темпами внаслідок активного технологічного прогресу. Сьогодні секс є не обмеженими нормами моралі чи культури, він став загальним культом публічної комунікації. Особливо гостро проявляються зміни в жіночій сексуальності. Ще кілька десятиліть тому жінка не мала права проявляти свою сексуальність та виражати її, це вважалося ганебним, неправильним, аморальним. За останні 100 років змінилося сприйняття жінками своєї ідентичності. Це пов’язано з активними феміністичними рухами, боротьбою за рівність і можливість реалізовуватися на рівні з чоловіками.

В останні роки спостерігається зростання інтересу до психологічних аспектів сприйняття жінками власної сексуальності. Жіноча сексуальність нерозривно пов’язана з питаннями статевої та гендерної самоідентичності, сексуальної активності, сексуальних уявлень та стереотипів, а також із віковими особливостями.

Складність прояву своєї сексуальності у жінок зумовлена великою кількістю ролей, які вони виконують у житті, та існуючими гендерними стереотипами. На сучасному етапі головна роль жінки як матері доповнюється багатьма іншими соціальними ролями, і їх поєднання робить жінку багатогранною особистістю. Звідси виникає протиріччя між потребою в розвитку та прояву жіночої сексуальності та обмеженнями, які накладають на неї соціальні ролі та суспільні стереотипи. Тому метою роботи є виявлення психологіч-

них аспектів сприйняття сучасними жінками власної сексуальності.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми.

Проблему сексуальності людини вивчали ще давні філософи, надаючи їй особливо значення у повноцінному та гармонійному розвитку особистості. Крізь століття сексуальність пройшла довгий шлях та посідає сьогодні одне з найбільш важливих місць у життєдіяльності людини. Учені трактують по-різному дане поняття, проте сутність його залишається незмінною і включає сукупність біологічних, психофізіологічних і емоційних реакцій, що пов’язані з проявом задоволення статевого потягу і психічного здоров’я (Effati-Daryani, Jahanfar, Mohammadi, et al., 2021). К.В. Седих та Т.В. Зозуль доводять, що сексуальність являє собою не лише реалізацію статевої функції, а й включає у себе психологічні детермінанти (когніції, емоції, фантазії, мотивацію, потяг тощо) (Седих, Зозуль, 2018).

За твердженням Т.С. Асланян, сексуальність є характеристикою усього, що пов’язано зі статевим життям (Асланян, 2018). Сексуальність є центральним аспектом буття людини протягом усього життя і охоплює стать, гендерну ідентичність та ролі, сексуальну орієнтацію, еротіку, задоволення, інтимність і відтворення. Сексуальність переживається та виражається в думках, фантазіях, бажаннях, переконаннях, ставленнях, цінностях, поведінці, практиках, ролях і стосунках (Rao & Nagaraaj, 2015). Як зауважує А.О. Кононенко, «переживання сексуальності викликає у людей різні, часто діаметральні почуття – від насолоди до сорому, від ніжних стосунків до запеклої боротьби статей» (Кононенко, 2021).

До базових теоретичних конструктів, що описують специфіку сексуальності, входить сексуальна установка. Сексуальні установки відображають готовність індивіда до певних видів сексуальної активності, здатність

реагувати певним чином на об'єкти дійсності чи інформацію про них (Зозуль, 2021). Л.І. Дідковська зазначає, що сексуальні установки не є сталими і формуються у процесі розвитку особистості. Їх формування залежить від впливу таких основних чинників, як інститути соціалізації та попередній власний сексуальний досвід (Дідковська, 2014).

Проблему сексуальності активно вивчав Г. Айзенк. Учений виділяв у структурі особистості основні характеристики: екстраверсію – інтроверсію та стабільність – нейротизм. Відповідно до цих структур кожна особистість реагує на зовнішні стимули по-своєму. Це ж стосується і сексуальності, оскільки для осіб, які відрізняються за особливостями характеру і темпераменту, характерне різне ставлення до сексу та сексуальності (Liddell et al., 2021). Згідно з теорією Г. Айзенка, екстраверти, яким притаманні активність та відкритість, не мають проблем у стосунках із протилежною статтю. Вони орієнтовані на різні сексуальні стимули, зміну партнерів, прояви своєї сексуальності, зазвичай раніше починають статеве життя. Своєю чергою, інтроверти, які за природою замкнені, занурені у себе, характеризуються більш ортодоксальним ставленням до сексуальності. Зазвичай вони прагнуть до індивідуалізованих і тривалих відносин з акцентом на вірність, відданість і ніжність у сексуальному союзі (Кравець, 2017).

Жіноча сексуальність має свої особливі характеристики. На думку деяких учених, жіноча сексуальність може змінюватися в період певних циклів і на неї чинить вплив гормональний фон. Тобто, насамперед, сексуальність жінки зумовлена її фізіологією (Gangestad & Dinh, 2022). Проте науковцями доведено, що психологічний зміст жіночої сексуальності набагато варіативніший, ніж фізіологічний.

Важливо розуміти, що жіноча сексуальність – це не лише фізична активність, а й емоційний, психологічний та соціальний процес. Він пов'язаний зі ставленням до власного тіла, стосунками з партнером, культурними установками і багатьма іншими аспектами життя.

Е. Matysen підкреслює, що жіноча сексуальність залежить і від образу власного тіла, який безпосередньо формується під впливом соціокультурного середовища. У сучасних умовах образ тіла жінки наближається до ідеалу, підкріплюючись існуючими гендерними стереотипами, сексуальними установками, сексуальною культурою. Оскільки більше уваги та розуміння приділяється соціокультурному впливу, жінки можуть відчувати більше бажання та більше сексуальне задоволення (Matysen, 2021).

Вік, сексуальний досвід, збудливість, самооцінка, сексуальна автономія та сексуальна

наполегливість сприяють сексуальному задоволенню жінок, тоді як сексуальна поступливість і гендерний дисбаланс, навпаки, знижують сексуальне задоволення (Reis, de Oliveira, Oliveira, Nobre, 2021).

К.П. Гавриловська та І.М. Павлюк установили, що існує зв'язок між рівнем психологічного добробуту та індексом жіночої сексуальності: чим вищий індекс сексуальності жінки, тим вищий рівень її психологічного добробуту. За даними авторів, на рівень жіночої сексуальності найбільше впливають такі показники психологічного добробуту, як позитивні стосунки з іншими людьми, наявність цілей у житті, позитивне самоствавлення (Гавриловська, Павлюк, 2021).

Таким чином, теоретичний аналіз наукових підходів до проблеми жіночої сексуальності дав змогу виділити три головні аспекти сприймання жінками власної сексуальності: сексуальні установки, тобто уявлення про припустимі та неприпустимі норми сексуальної поведінки для себе та інших; жіноча сексуальна функція, або фізіологічні особливості статевої функції; оцінка власної зовнішності (тілесності), яка оцінює схематичність тілесного Я та його складники. На основі цієї класифікації організовано та проведено емпіричне дослідження.

2. Методологія та методи

У дослідженні взяли участь 195 жінок у віці від 18 до 52 років, які є підписниками сторінки у соціальній мережі Instagram (<https://instagram.com/liliya.svyrydova?igshid=NTc4MTlwNjQ2YQ>). За віковим аналізом досліджуваних поділено на групи: 18–25 років (25 осіб), 26–35 років (74 особи), 36–45 років (84 особи) та старше 46 років (12 осіб).

Дослідження проводилося за допомогою платформи Google forms. У дослідженні використано такі стандартизовані психодіагностичні методики: Опитувальник сексуальних установок Г. Айзенка; методика «Індекс жіночої сексуальної функції»; методика «Оцінка власної зовнішності», ASI-R. Визначення середніх показників за методиками відбувалося з використанням описових статистик. Із метою виявлення взаємозв'язку між жіночою сексуальною функцією та сексуальними установками і оцінкою власної зовнішності використано коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона.

3. Результати та дискусії

Проведене дослідження за методикою «Опитувальник сексуальних установок Г. Айзенка» показало вираженість сексуальних установок у досліджуваних жінок (табл. 1).

За даними таблиці, досліджувані жінки мають виражений високий рівень сексуальної невротичності ($M = 4,071$, $SD = 1,831$), низький рівень сексуальної сором'язливості ($M = 1,400$, $SD = 0,769$) та низький рівень

сексуальної збудливості ($M = 5,020$, $SD = 2,117$). Високий рівень сексуальної невротичності свідчить про проблеми із сексуальним життям; складності контролювати або придушувати свої імпульси, такі жінки легко приходять у сум'яття або засмучуються через свої власні думки або вчинки, а також постійно стурбовані проблемами, що пов'язані із сексом. Жінки з низькою сексуальною сором'язливістю не відчують себе нервово в стосунках із протилежною статтю, їх не бентежать розмови про секс, вони не бояться сексуальних відносин. Також вони характеризуються низькою збудливістю, що свідчить про повільне виникнення сексуального потягу.

Результати дослідження за методикою «Індекс жіночої сексуальної функції» представлено в табл. 2.

Згідно з представленими даними, найбільш вираженим у жінок є «потяг» ($M = 4,21$, $SD = 1,16$), дещо меншими за рівнем виявилися «збудження» ($M = 3,81$, $SD = 1,87$), «любрикація» ($M = 2,31$, $SD = 0,85$), «оргазм» ($M = 2,98$, $SD = 1,36$), «задоволення» ($M = 2,35$, $SD = 1,35$), «біль» ($M = 2,87$, $SD = 1,51$). Загальний індекс сексуальної функції знаходиться у межах середнього показника ($M = 18,55$, $SD = 6,87$). Це свідчить про те, що для досліджуваних жінок переважно притаманними є досить розвинений сексуальний потяг та збудження, що може проявлятися у потребі виявляти партнерові знаки уваги та прив'язаності, у прагненні до еротичних пестощів, ніжності, прагненні до фізичної близькості з партнером. Загальний індекс свідчить про помірний ступінь сексуальної функції жінок.

Результати дослідження за методикою «Оцінка власної зовнішності» (ASI-R) представлено в табл. 3.

Отримані дані вказують на те, що у жінок виражена самооцінка власної зовнішності ($M = 38,005$, $SD = 4,557$) та дещо менше мотивація до змін у зовнішності ($M = 25,543$, $SD = 6,262$). Інтегральний показник оцінки власної зовнішності є вище середнього ($M = 63,548$, $SD = 17,218$), що свідчить про позитивне

Таблиця 1

Середні значення сексуальних установок жінок

Шкали	Середнє значення (M)	Стандартне відхилення (SD)
сексуальна невротичність	4,071	1,831
сексуальна сором'язливість	1,400	0,769
сексуальна збудливість	5,020	2,117

Таблиця 2

Середні значення жіночої сексуальності

Шкали	Середнє значення (M)	Стандартне відхилення (SD)
Потяг	4,21	1,16
Збудження	3,81	1,87
Любрикація	2,31	0,85
Оргазм	2,98	1,36
Задоволення	2,35	1,35
Біль	2,87	1,51
Індекс сексуальної функції	18,55	6,87

Таблиця 3

Середні значення оцінки власної зовнішності жінок

Шкали	Середнє значення (M)	Стандартне відхилення (SD)
самооцінка зовнішності	38,00	4,56
мотивація до змін	25,54	6,26
інтегральний показник	63,55	17,22

оцінювання жінками своєї тілесності. Тобто для досліджуваних жінок характерним є суб'єктивна задоволеність особливостями власної зовнішності, а також її оцінка оточуючими людьми, що призводить до прагнення поліпшити параметри свого візуального образу різними способами з урахуванням певних соціальних уявлень та культурних стандартів.

Таблиця 4

Кореляційний зв'язок індексу сексуальної функції та сексуальних установок жінок

Показники сексуальної функції	сексуальна невротичність		сексуальна сором'язливість		сексуальна збудливість	
	r	p	R	p	r	p
потяг	0,180*	0,012	-0,159*	0,026	0,498**	0
збудження	-0,139	0,053	-0,213**	0,003	0,231**	0,001
любрикація	-0,119	0,097	-0,043	0,55	-0,034	0,635
оргазм	-0,191**	0,007	-0,128	0,074	0,148*	0,039
задоволення	-0,147*	0,041	-0,115	0,11	0,168*	0,019
біль	-0,129	0,073	-0,122	0,089	0,201**	0,005
індекс сексуальної функції	-0,133	0,064	-0,162*	0,024	0,221**	0,002

Із метою виявлення зв'язку між індексом сексуальної функції та сексуальними установками і сприйманням власної зовнішності досліджуваних жінок використано коефіцієнт кореляції Пірсона. Так, встановлено кореляційні зв'язки індексу сексуальної функції та сексуальних установок жінок (табл. 4).

Згідно з отриманими даними, виявлено прямий зв'язок між шкалою «потяг» та сексуальною невротичністю ($r = 0,180$, $p = 0,012$) та сексуальною збудливістю ($r = 0,498$, $p = 0,000$) і зворотний зв'язок із сексуальною сором'язливістю ($r = -0,159$, $p = 0,026$). Такі зв'язки свідчать про те, що чим вище потяг жінок, тим вище їх сексуальна невротичність та збудливість і нижче сором'язливість. Жінки, відчуваючи сексуальний потяг, деякою мірою проявляють знервованість чи переживання щодо об'єкта потягу, незадоволеність, розчарування у своєму сексуальному житті, проте це сприяє зниженню їхньої сором'язливості.

Шкала «збудження» зворотно пов'язана із сексуальною сором'язливістю ($r = -0,213$, $p = 0,003$) та прямо пов'язана із сексуальною збудливістю ($r = 0,231$, $p = 0,001$). Звідси випливає, що чим вище збудження жінок, тим нижче їхня сексуальна сором'язливість. Такі жінки характеризуються нормальною реакцією на сексуальні відносини, вони не відчувають нервово у стосунках із чоловіками, їх не бентежать розмови про секс і вони не бояться сексуальних відносин. За шкалою «любрикація» не виявлено зв'язків із сексуальними установками.

За шкалою «оргазм» зворотний зв'язок виявлено із сексуальною невротичністю ($r = -0,191$, $p = 0,007$) та прямий – із сексуальною збудливістю ($r = 0,148$, $p = 0,039$). Здатність відчувати оргазм пов'язана зі збудливістю та низькою невротичністю, що характеризує нормальне сексуальне функціонування, прагнення до отримання сексуального задоволення.

Шкала «задоволення» має зворотний зв'язок із сексуальною невротичністю ($r = -0,147$, $p = 0,041$) та прямий – із сексуальною збудливістю ($r = 0,168$, $p = 0,019$). Це свідчить про

те, що жінки у процесі сексуальних відносин відчують сексуальне збудження та прагнуть до задоволення, що не викликає у них певних переживань стосовно цього.

Існує прямий зв'язок між шкалою «біль» та сексуальною збудливістю ($r = 0,201$, $p = 0,005$). У деяких жінок сексуальна збудливість може викликати певний дискомфорт та больовий синдром у процесі статевого акту або після нього. Іноді це відчуття є просто страхом, і жінки бояться наступних відносин, пов'язаних із сексуальним актом.

Інтегральний індекс зворотно пов'язаний із сексуальною сором'язливістю ($r = -0,162$, $p = 0,024$) та прямо – із сексуальною збудливістю ($r = 0,221$, $p = 0,002$). Отже, можна стверджувати, що сексуальна функція жінок має зв'язок із високою збудливістю та низькою сором'язливістю.

Виявлено також кореляційний зв'язок між індексом сексуальної функції жінок та ставленням до власної зовнішності (табл. 5).

Відповідно до отриманих даних, виявлено зворотний взаємозв'язок між шкалою «збудження» та мотивацією ($r = -0,176$, $p = 0,014$) і інтегральним показником ставлення до власної зовнішності ($r = -0,162$, $p = 0,024$); між шкалою «оргазм» та мотивацією ($r = -0,151$, $p = 0,035$); між індексом сексуальної функції та мотивацією ($r = -0,147$, $p = 0,040$). Отримані зв'язки свідчать, що чим вище сексуальна функція жінок, тим нижче мотивація до власного тіла. Такі суперечливі дані можна пояснити тим, що висока сексуальна функція є фізіологічним показником, який не залежить від мотивованості до покращення зовнішності.

Кореляційний аналіз показав наявність серед досліджуваних жінок взаємозв'язку між індексом сексуальної функції та сексуальними установками і сприйняттям власної зовнішності. Інтегральний індекс сексуальної функції зворотно пов'язаний із сексуальною сором'язливістю, мотивацією до змін зовнішності та прямо пов'язаний із сексуальною збудливістю.

Статистичний аналіз також дав змогу встановити, що статистично достовірних відмінностей

Таблиця 5

Кореляційний зв'язок індексу сексуальної функції та ставлення до власної зовнішності

Показники сексуальної функції	самооцінка		мотивація		інтегральний показник	
	r	p	r	p	r	p
потяг	0,006	0,929	-0,014	0,842	-0,007	0,924
збудження	-0,073	0,313	-0,176*	0,014	-0,162*	0,024
любрикація	-0,024	0,737	-0,101	0,159	-0,084	0,242
оргазм	-0,058	0,418	-0,151*	0,035	-0,137	0,057
задоволення	-0,048	0,508	-0,131	0,068	-0,117	0,102
біль	-0,091	0,204	-0,130	0,069	-0,139	0,052
індекс сексуальної функції	-0,063	0,384	-0,147*	0,040	-0,137	0,057

у показниках сексуальних установок досліджуваних жінок різного віку немає (табл. 6).

За даними таблиці не виявлено статистично значимих вікових відмінностей ($p \geq 0,05$) у показниках сексуальних установок жінок. Тобто сексуальна невротичність, сексуальна сором'язливість та сексуальна збудливість характерні для всіх жінок однаковою мірою без вікового фактору. Це можна пояснити тим, що кожен віковий період представлений означеними установками і їх вираженість є досить індивідуальною.

У показниках індексу жіночої сексуальності вікових відмінностей також не виявлено (табл. 7).

Згідно з отриманими даними, статистично підтверджених відмінностей у показниках жіночої сексуальності між різними віковими групами не встановлено ($p \geq 0,05$). Тобто жіноча сексуальна функція є індивідуальним показником, який не має вікових обмежень та може бути по-різному виражена у будь-який віковий період розвитку.

Аналізуючи вікові особливості у показниках оцінки власної зовнішності жінок, слід відзначити, що статистично значимих відмінностей також не встановлено ($p \geq 0,05$) (табл. 8).

Як видно з таблиці, хоча не виявлено статистичних відмінностей у вікових групах, усе ж у віковій категорії жінок 26–35 років показники ставлення до власної зовнішності є найвищими. Це можна пояснити тим, що у даний віковий період жінка найбільше приділяє уваги своїй зовнішності, своїй тілесності, яку вважає ознакою сексуальності.

Отже, порівнюючи вікові відмінності психологічних особливостей жіночої сексуальності, можна відзначити, що вони приблизно однаково виражені у кожній віковій групі та не мають статистично достовірних відмінностей.

Отримані в дослідженні результати відповідають попереднім дослідженням. Так, Л.І. Дідковська також виявила, що жінки переважно не мають упередженого ставлення стосовно сексуальних контактів до шлюбу, сприймають секс як насолоду та нормальну, здорову

Таблица 6

Вікові особливості сексуальних установок жінок

Вікові групи	N	сексуальна невротичність (середній ранг)	сексуальна сором'язливість (середній ранг)	сексуальна збудливість (середній ранг)
18–25	25	109,86	102,16	97,20
26–35	74	88,45	94,28	88,02
36–45	84	101,96	95,85	106,34
46+	12	104,46	127,29	102,83
Н-критерій		3,929	5,656	4,340
Р-значимість		0,269	0,130	0,227

Таблица 7

Вікові особливості індексу жіночої сексуальності

Показники		Вікові групи				Н-критерій	Р-значимість
		18–25	26–35	36–45	46+		
		n = 25	n = 74	n = 84	n = 12		
потяг	(середній ранг)	92,84	93,25	105	89,04	2,412	0,491
збудження	(середній ранг)	92,54	92,32	104,01	102,38	2,034	0,565
любрикація	(середній ранг)	110,38	98,35	90,89	119,83	4,629	0,201
оргазм	(середній ранг)	100,84	94,42	99,22	105,63	0,634	0,889
задоволення	(середній ранг)	96,48	94,52	101,08	101,04	0,596	0,897
біль	(середній ранг)	98,68	90,97	102,8	106,29	2,246	0,523
індекс	(середній ранг)	93,98	92,23	102,83	108,17	1,907	0,592

Таблица 8

Вікові особливості оцінки власної зовнішності жінок

Вікові групи	N	Самооцінка (середній ранг)	Мотивація (середній ранг)	Інтегральний показник
18–25	25	101,34	92,82	95,64
26–35	74	99,00	104,55	104,51
36–45	84	93,79	96,01	94,15
46+	12	114,33	82,29	89,71
Н-критерій		1,593	2,249	1,679
Р-значимість		0,661	0,522	0,643

фізіологічну потребу тощо. Для них характерний розвинений сексуальний потяг, який проявляється у еротичних пестощах, ніжності, прагненні до фізичної близькості з партнером (Дідковська, 2014). К.П. Гавриловська та І.М. Павлюк установили, що у жінок із високим рівнем психологічного добробуту переважає високий індекс сексуальності (Гавриловська, Павлюк, 2021). Це говорить про те, що сексуальність визначає благополуччя жінки і є головним показником задоволеності життям. Також Т.В. Зозуль виявила, що жінки переважно позитивно сприймають свою зовнішність. Виявлені автором кореляції свідчать про закономірності впливу сприйняття тілесності на формування сексуальних установок жінок. Висока задоволеність своєю зовнішністю сприяє високому рівню вираженості лібідо, спроможності жінок до переживання стану сексуального збудження та налаштованості на встановлення інтимних стосунків із партнером, розширення спектру дозволеності в інтимних стосунках (Зозуль, 2021).

Водночас Reis, de Oliveira та ін. виявили вплив віку на сексуальність жінок. Згідно з дослідженням авторів, із віком збільшуються сексуальна автономія та сексуальна наполегливість жінок (Reis, de Oliveira, Oliveira, & Nobre, 2021). Такі дані потребують більш поглибленого вивчення та можуть надаватися впливу інших факторів.

Висновки

Проведене дослідження показало, що досліджені жінки мають виражений високий рівень сексуальної невротичності, низький рівень сексуальної сором'язливості та низький рівень сексуальної збудливості. Загальний індекс сексуальної функції перебуває у межах середнього показника. У жінок виражені висока самооцінка власної зовнішності та мотивація

до змін у зовнішності. Інтегральний показник оцінки власної зовнішності вище середнього.

Жінки, котрі мають конструктивні сексуальні установки, приймають власні недоліки недосконалості та мають високу сексуальну функцію, мають більш позитивне ставлення до власного тіла, можуть краще справлятися з особистими розчаруваннями та невдачами у своєму повсякденному житті. У ході кореляційного аналізу виявлено кореляційні коефіцієнти, які відображають зв'язки між параметрами сприймання жінками власної сексуальності. Інтегральний індекс сексуальної функції зворотно пов'язаний із сексуальною сором'язливістю, мотивацією до змін зовнішності та прямо пов'язаний із сексуальною збудливістю. Вікових відмінностей у показниках сексуальних установок, сексуальної функції та оцінки власної зовнішності не виявлено. Це свідчить про те, що жіноча сексуальність не має вікових обмежень та може розвиватися індивідуально залежно від фізіологічних, психологічних та інших факторів.

Водночас це дослідження не вичерпує усіх аспектів поставленої проблеми і потребує подальшого вивчення. Перспективою дослідження вважаємо подальше виявлення вікових відмінностей у проявах сексуальності жінок, а також розроблення програми гармонізації сексуальних установок, оптимізації позитивної оцінки власної зовнішності. Позитивне сприйняття жінками власної сексуальності, передусім, має будуватися на сприйнятті свого тіла, своїх відчуттів, своєї сексуальності. Жінкам необхідно розвивати оптимістичний настрій, позитивне суб'єктне ставлення, задоволення власним сексуальним життям, що сприятиме повноцінному особистісному розвитку, поліпшенню міжособистісних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Асланян Т.С., Шевельдіна О.В. Психологічні особливості сексуальної поведінки сучасних жінок. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2018. № 3 (1). С. 13–17.
2. Гавриловська К.П., Павлюк І.М. Психологічний добробут жінок із різним індексом сексуальності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Психологія»*. 2021. Вип. 3. С. 45–49.
3. Дідковська Л.І. Психологічні особливості ставлення до сексу осіб віку ранньої дорослості. *Збірник наукових праць. Психологічні науки*. 2014. Вип. 2. № 12 (103). С. 72–81.
4. Зозуль Т.В. Психологічне дослідження зв'язків сприйняття тілесності та сексуальних установок жінок як аспекту формування їх індивідуального еротичного коду. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Психологія»*. 2021. № 5. С. 12–18.
5. Кононенко А.О. Сучасні підходи до вивчення проблеми сексуальності. *Психологія та соціальна робота*. 2021. Вип. 1. С. 90–101.
6. Кравець В. Трансформація сексуальних цінностей на сучасному етапі розвитку України. *Україна – Європа – Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія «Історія, міжнародні відносини»*. 2017. Вип. 20. С. 305–313.
7. Седих К.В., Зозуль Т.В. Типи індивідуального еротичного коду у жінок. *Психологічне консультування і психотерапія*. 2018. Вип. 9. С. 79–87.
8. Effati-Daryani F., Jahanfar S., Mohammadi A. et al. The relationship between sexual function and mental health in Iranian pregnant women during the COVID-19 pandemic. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2021. № 21. P. 327. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12884-021-03812-7>.
9. Evensen M. Sociocultural Factors of Female Sexual Desire and Sexual Satisfaction, Intuition: The BYU Undergraduate. *Journal of Psychology*. 2021. № 15 (01). P. 1–15.

10. Gangestad S.W., Dinh T. Women's Estrus and Extended Sexuality: Reflections on Empirical Patterns and Fundamental Theoretical Issues. *Front Psychol.* 2022. № 20. P. 32–40. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.900737.
11. Liddell B.J., Byrow Y., O'Donnell M., Mau V., Batch N., McMahon T., Bryant R., Nickerson A. Mechanisms underlying the mental health impact of family separation on resettled refugees. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry.* 2021. № 55 (7). P. 699–710. DOI: <https://doi.org/10.1177/0004867420967427>.
12. Rao T.S., Nagaraj A.K. Female sexuality. *Indian J. Psychiatry.* 2015. № 57 (2). P. 296–302. DOI: 10.4103/0019-5545.161496.
13. Reis J., de Oliveira, L., Oliveira, C., Nobre, P. Psychosocial and Behavioral Aspects of Women's Sexual Pleasure: A Scoping Review, *International Journal of Sexual Health.* 2021. № 33 (4). P. 494–515. DOI: 10.1080/19317611.2021.1910890.

REFERENCES:

1. Aslanian T.S., Sheveldina O.V. (2018) Psykholohichni osoblyvosti seksualnoi povedinky suchasnykh zhynok. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Psykholohichni nauky.* 3. 13–17 [in Ukrainian].
2. Havrylovska K.P., Pavliuk I.M. (2021). Psykholohichni dobrobut zhynok iz riznym indeksom seksualnosti. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Psykholohiia.* 3. 45–49 [in Ukrainian].
3. Didkovska L.I. (2014) Psykholohichni osoblyvosti stavlennia do seksu osib viku rannoï doroslости. *Zbirnyk naukovykh prats. Psykholohichni nauky.* 12 (103). 72–81 [in Ukrainian].
4. Zozul T.V. (2021) Psykholohichne doslidzhennia zviazkiv spryiniattia tilesnosti ta seksualnykh ustanovok zhynok yak aspektu formuvannia yikh indyvidualnoho erotychnoho kodu. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Psykholohiia.* 5. 12–18 [in Ukrainian].
5. Kononenko A.O. (2021) Suchasni pidkhody do vyvchennia problemy seksualnosti. *Psykholohiia ta sotsialna robota.* 1. 90–101 [in Ukrainian].
6. Kravets V. (2017) Transformatsiia seksualnykh tsinnosteï na suchasnomu etapi rozvytku Ukrainy. *Ukraina-Yevropa-Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Seriya: Istoriia, mizhnarodni vidnosyny.* 20. 305–313 [in Ukrainian].
7. Sedykh K.V., Zozul T.V. (2018) Typy indyvidualnoho erotychnoho kodu u zhynok. *Psykholohichne konsultuvannia i psykhoterapiia.* 9. 79–87 [in Ukrainian].
8. Effati-Daryani, F., Jahanfar, S., Mohammadi, A. et al. (2021). The relationship between sexual function and mental health in Iranian pregnant women during the COVID-19 pandemic. *BMC Pregnancy Childbirth,* 21, 327. URL: <https://doi.org/10.1186/s12884-021-03812-7>.
9. Evensen, M. (2021) Sociocultural Factors of Female Sexual Desire and Sexual Satisfaction, *Intuition: The BYU Undergraduate Journal of Psychology,* 15 (01), 1–15.
10. Gangestad S.W., Dinh T. (2022) Women's Estrus and Extended Sexuality: Reflections on Empirical Patterns and Fundamental Theoretical Issues. *Front Psychol,* 20, 32–40. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.900737.
11. Liddell B.J., Byrow Y., O'Donnell M., Mau V., Batch N., McMahon T., Bryant R., Nickerson A. (2021) Mechanisms underlying the mental health impact of family separation on resettled refugees. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry,* 55 (7), 699–710. URL: <https://doi.org/10.1177/0004867420967427>.
12. Rao T.S., Nagaraj A.K. (2015) Female sexuality. *Indian J. Psychiatry.* 57 (2). 296–302. DOI: 10.4103/0019-5545.161496.
13. Reis J., de Oliveira, L., Oliveira, C., Nobre, P. (2021) Psychosocial and Behavioral Aspects of Women's Sexual Pleasure: A Scoping Review, *International Journal of Sexual Health,* 33 (4), 494–515. DOI: 10.1080/19317611.2021.1910890.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2023.
The article was received 30 August 2023.